

Balag 103

103
808

1.

DOBSA LAJOS

POLITIKAI HITVALLÁSA,

MELYET

1865. évi november 5-én Makón,

A VÁROSHÁZ UDVARÁN

TARTOTT

NÉPGYÜLÉS ELŐTT

MONDOTT EL.

6

SZEGED,

NYOMATOTT BURGER ZSIGMONDNÁL.

1865.

DORSAI LALOS

POLITIKAI ÉRTÉKELÉSE

NYELVI

1865. évi november 5-én Bécsben

A VÁROSI ÖZVEGY

„A nép: a nemzet!
A nemzet: a haza!
S a haza — minden előtt!
Ki a haza javát akarja munkálni:
Annak a nép javát kell előmozdítania!”

MONDOTT EL

BEVÉTELE

NYOMATOTT BUDAPESTEN

1865

Makó városának lelkes lakosai!

Tisztelt Polgártársaim!

Nagy ideje, hogy nem volt szerencsém így együtt tisztelhetni Makó város lelkes lakosait! Nagy ideje hogy nem beszélgettünk a jogról és alkotmányosságról! Nagy ideje, hogy nem tanácskozhattunk a haza dolgairól. — Bizony maholnap már öt esztendeje lesz annak; midőn mint Makó város követjeöltje, kötelességemhez híven, letettem politikai hitvallásomat. — Es imé most ismét együtt vagyunk! ismét azon célból.

Örömmel tapasztalom, hogy Makó városa lelkes lakosaiban: nem tágult az irántam való bizodalom! Viszont az én szívemben se tágult: hazám irányában a szolgálati készség.

Sokakat tapasztalok körülöttem, kiket a mult követválasztáskor már elvbarátaim között tisztelhetni főbüszkeségemnek tartottam; de látok olyanokat is, akik amultkor még nem engem pártoltak. — Önök, új elvbarátaim, fogadják üdvözletemet új bizodalrukért! Kedves ez az én lelkemnek, mint az új mezőnek felémhajló virága. — Önök régi barátim, fogadják mély hálámat kipróbált ragaszkodásukért! Edes ez az én inyennek, mint a régi fának tápláló gyümölese.

Isten — ki előtt nincs titok, mélységben, magasban; ki az emberek gondolatát tudod: mielőtt a gondolat megszületett volna; ki mint nyitott könyvben, úgy olvassz az emberi szívben — Te tudod, hogy az én értelmem legfőbb törekvése, legfőbb gondolata: a szegény megnyomorított magyarnép jóléte, virágzása, boldogsága! — Te tudod, hogy az én szívemben semmi sem vert oly kiirt-hatatlan mély gyökeret, mint vérigsujtott hazánk szerete-te! — Ennek kinyilatkoztatása, melyet ezennel ünne-

pélyesen is megerősíték, legyen záloga: tetteimnek, szavaimnak, törekvéseimnek!

Azonban tisztelt Polgártársaim, a jóakarát magában mitsem ér. — Pusztá jóakarattal, de még csak egy követ se mozdítunk ki helyéből; ha csak erős kézzel nem nyulunk hozzája. Meg kell tehát győződnünk a választandó egyén erejéről, tehetségéről is. — Még ez se minden! Naponkint látjuk, hogy a tartózkodás elnémítja a jóakaratot! látjuk hogy a félelem megzsibbasztja a tehetségeket... A követnek tehát bátorsággal is kell birnia.

Hazaszeretet! mely erősebb legyen mint a pénzvágy, vagy a hivatal utáni törekvés... Tehetség! mely erősebb legyen mint az akadály... Bátorság! mely erősebb legyen mint a tartózkodás. — Ezek a jó követ: fő megkivántatóságai.

Polgártársaim! Hazaszeretetemért jótállok! — Tehetségemet ítélje meg a haza, ítéljék meg Önök. —

Ezután ismét előáll ama kérdés: valjon a követjelölt nézete és elvei: egyeznek-e azok elveivel, akiket ő képviselni akar?

Ha magunk helyett mást küldünk vásárba, hogy számunkra vegyen ott valamit, tömérdek utasítással látjuk el: mire nézzen legfőképp és meddig terjeszkedjék! Pedig akkor, csak néhány garasról van a szó. — Jelen országgyűlésen a magyar nép jövőjéről, a haza boldogságáról lesz a szó! Oda sem eresztethjük el követünket hogy (miután utasítást adni nem lehet) ki ne kérdeznök legalább őt: Jól van uram, de mit szándékozol ott? Mi a te nézeted? És hogy gondolkazol? — Ilyen felhívást intéztek hozzám is tisztelt Választóim. És erre akkor én válaszolni most. — Mint jól emlékeznek: már 1861-ben is hódoltam ebbeli kötelességemnek; most is igyekezni fogok: világos, őszinte, és nyílt választ adni.

Sokan ajánlották: hogy csak írásban adjam a választ! mert az *kényelmesebb*. Kinek hogy! — Én jobban szeretek beszélni. Azt azután ki lehet nyomtatni. De a képviselőnek fegyvere: élőszó! Ezzel mutassa meg: mit tud? — Az országgyűlésen nem írásban tanácskoznak, hanem élőszóval! S ha azt hallom, hogy egy követjelölt szó helyett írásban adta programját, — olyanformának tetszik az előttem: mintha a huszár leszállna lováról, hogy gyalog sétáljon.

És most úgy folytatom beszédemet mint ama római, ki hazája egy fontos percében, szintén összegyűjtötte volt polgártársait. — Polgártársaim! legyenek figyelemmel, hogy engem meghallhassanak! És halgassák szavaimat, hogy megérthessenek! Legyenek tisztelettel az én becsü-
 letem iránt, hogy nekem hihessenek! És higyjenek nekem: saját jóvoltukért, a haza javáért, mindnyájunk javáért!

Politikai hitvallásom summája, rövid kivonatban e következő: *a nép teszi a nemzetet! a nemzet képezi a hazát!*“ mert ahol a nemzet: ott a haza! s a haza — minden előtt!... Tehát annak, *ki a haza javát akarja munkálni: a nép javát kell előmozdítania!*

Ragaszkodom az 1848-iki törvényekhez! Ragaszkodom azok alapelveihez, azok szelleméhez! — Az 1848-ki dicső törvények azok; melyek az alkotmány sáncaiba a népet is bevették! Oly politikai jogokkal ruházván fel, melyeket a nép oly régen megérdemelt volna; de hosszú századokon át: oly soká nélkülözött. — Az 1848-iki törvények azok, melyek a közteherviselést mindenkire kiterjesztették! — Az 1848-iki törvények tehát pártolják a népet! Én is pártolom az 1848-iki törvényeket! — Azok szabad szellemét jövőre is kívánom fentartani! Magyarország minden lakosára valláskülönbség nélkül kiterjeszteni.

A vallásfelekezetekre nézve tökéletes egyenlőséget követelek! Egyenlők vagyunk Isten előtt, birjanak egyenlőséggel a vallásfelekezetek is. Egyik vallás se álljon a másik vallás fölött.

Az 1848-iki törvények mindörökre és visszahozhatatlanul megszüntették a robotot és dézmát. Kivánni fogom, hogy ez jövőre a regálékra is kiterjesztessék. Mondom azon leszek, hogy az 1848-iki törvények szellemével egyezőleg: a malomtaksa, a korcsmáltatási jog és a bordézma, valamint mindenféle regálék jövőre megszüntessenek.

Az 1848-iki törvények semmitsem tudnak az úgy nevezett stemplikről. Én se kívánom azokat fentartani jövőre! — Ha egyfelől rendesen fizetjük biráinkat, megkivánjuk másfelől, hogy stemplitaksa nélkül kapjuk az igazságot. — Most akármilyen tiszta igazsága volt valakinek, előleges stempliköltség nélkül — ha csak bünte-

tést is nem akart fizetni — el sem kezdlhetette a pert! És így: az igazság mellé még pénz is szükséges volt!

Az 1848-iki törvények semmitsem tudnak a százalékokról. Én se kívánok tudni jövőre. — Az igazság azt kívánja, hogy minden vagyon fizesse az öt arányosan megillető adót. De hogy azon vagyon, mely Péterről Pálra ment által, rendes adón felül még százaléki költséggel is terheltessek (csakazért mert gazdáját változtatta) véleményem szerint nem helyeselhető. — Nem is képezheti ez az ország biztos jövedelmét; mert hisz sohasem tudhatjuk hogy: mennyi adásvevés lesz a jövő esztendőre. Ellenben a százalék: az adásvevést nehezíti, a vagyonosodást gátolja, a közelszegényedést segíti elő.

Az 184-iki törvények semmit sem tudnak a dohánytermesztés megszorításáról. Én se akarnám azt megtagyni jövőre. — Alig van terményünk, mely oly gazdagon fizetne mint a dohány, és alig van cikk, melyet oly könnyen lehetne pénzzé fordítani: mint épen a dohányt. Ha egyfelől adót kell fizetnünk, ohajtom másfelől hogy a legjövödelmezőbb cikk termelésiben ne legyünk akadályoztatva. — Most is jobban bírnánk fizetni adónkat, ha a dohánytermesztés nem lett volna megszorítva. Évenként több milliók jöttek volna külföldről a termesztoők kezébe, s így amit egyfelől vesztené az állam, kinyerné másfelől az adók behajthatásával.

Elmondtam vázlatosan mit nem kívánok! Most elmondom: mit fogok továbbá, kívánni:

Kivánni fogom: az 1848-iki törvényeink által biztosított magyar miniszteriumot, vagyis a felelős kormányt! 1848 előtt a kormány: testületekből állott, s így bajos lett volna őket feleletre vonni; miután a testületek egyik tisztviselője nem felelehetett a másik tisztviselőért. Innen eredt, hogy az országgyűlések rendeletei gyakran lomhán, gyakran épen nem hajtottak végre; míg az ország sérelmei annyira megsaporodtak, hogy társzekereket lehetett volna velük megterhelni. — Az 1848-ki törvények azonban: egyes személyekre ruházták ama hatalmat, t. i. felelős miniszterekre! Kiket felelősségre lehet vonni: akkor is, ha a törvényeket megsértenék! Akkor is; ha az országgyűlés rendeleteit nem teljesítenék. — Már pedig semmi sem fontosabb alkotmányuukra nézve, mint: 1-ör: hogy a törvények meg ne sértsenek. 2-ör: hogy az

országgyűlések rendeletei gyorsan végrehajtsanak. — Amaz, az alkotmány záloga. Ez Magyarország előhaladásának biztositéka. — Ezért kívánom a felelős kormányt.

Azonban tisztelt Polgártársaim: minél nagyobb hatalom van egy ember kezében, annál könnyebben botlik az, emberi gyarló természeténél fogva; s minél nagyobb polczió lép valaki félre, annál nagyobb lyukat üthet az alkotmányon. Hogy ez ne történhessék, kívánom a municipiumok, vagyis a megyei-rendszer helyreállítását! Magától értetik, hogy az 1848-iki törvények ama szellemében: mely a népnek is megadta a politikai jogok élvezetét; tehát hogy a megyéknél is ők is használhassák kivivott jogaikat. — Az 1848-adi törvények elismerik már, hogy: a megyék az alkotmányosság védbástyái! És felállítván ideiglenesen, a mostani *szűkkörű* bizottmány-rendszert, a jövő országgyűlésre bizták a megyei szerkezet végleges rendezését. — Bö alkalmunk volt tapasztalni, hogy a mostani szűkkörű bizottmányi rendszer nem elégitő; mert csak gyenge módon képviseli a nép érdekeit! Sőt politikai jogaik gyakorolhatására nézve, csak olyan „nesze semmi, fogd meg jól“ ez a népnek. — Én a megyéket szabadelvű és szélcs alapon kívánom rendeztetni 1-ör, hogy a megyék önkormányzata fennmaradjon, 2-szor hogy jövőre is védbástyái lehessenek az alkotmánynak, 3-or hogy ne a miniszter nevezze ki, de a nép maga választhassa azon tisztviselőit; kikkel folytonosan összeköttetésben, érintkezésben áll. — A nép jobban megtudja azt választani: kihez legyen bizodalma! És ha rosszul választott, — mást ne okolhasson.

A városokra is ugyanezen elvet kívánom fenntartani 1-ör, hogy a városok önkormányzattal birjanak, 2-or hogy a nép: ott is maga választhassa biráit és előljáróit.

A követválasztásban módosítást ohajtanék. Az előleges beiratást fārasztónak tartom, s így azt végképen megszüntetni kívánván, 2-or Arra törekszem, hogy a rendezett tanácssal bíró, és a rendezett tanácssal nem bíró városok lakosai közt, a szavazási képességre nézve, különbség ne tétessék; hogy így a rendezett tanácssal nem bíró városok lakosai közül is: minél több részesüljön e legfotósabb jogban, a követválasztásban.

Áttérek a nemzetiségi kérdésre! — Jól tudjuk, hogy

magyar-hazánkban s a hozzákapcsolt részekben, számos külön nyelvet beszélő népek találhatnának. — Soha sem kell feledni, hogy azok testvéreink! Hogy sok századok óta esznek velünk egy sót, egy kenyeret! Szóval: a nemzeti-ségi kérdéseket, testvériség és méltányosság alapján kívánom rendeztetni.

És most jövök a legfőbb pontokra: Magyarország alkotmányos jövőjét, s a magyar-nemzet vagyoni állapotát illető kérdésekre; amidőn, ha eszembe jut szörnyű szegénységünk, elsőbben is föl kell kiáltanom: „Megnehezült az idők viharos járása fölöttünk!” A merre tekintünk, szerencsétlen hazánkban jajt, nyomort és inséget találunk. E hajdan dúsgazdag virágzó téreket, a téjjel mézzel folyó Kanaánt, e zsiros alföldet, alig lehet ma már másnak nevezni, mint siralom völgyének. Mintha az egyiptomi tiz csapás vonult volna keresztül! — Egykor azzal kérkedtünk, hogy Magyarországon kívül nincsen is élet! Maholnap már azt mondhatjuk el, hogy „Magyarországon belől nincsen élet: csak harez, csak küzdelem, melyet folytatunk a szükség és nyomor ellen... meg a, meg az — executio ellen! — Mint ostrom alá vett katonák, harcolunk elkeseredéssel, harcolunk kétségbeesetten, nem a hírért, nem a dicsőségért, csak az önfenntartás végett.

Nem akarom tovább folytatni e szomorú rajzot! Vizsgáljuk meg inkább: honnan ered a baj?

Felelet: Rendetlen viszonyainkból!

Abból, hogy egy idő óta minálunk szerfölött megfogyatkozott a pénz!

Abból, hogy a mi kevés pénz van is, az Magyarországból kifelé szivárog!

Abból, hogy 15 év alatt végtelenül sokat megemésztett a drága közigazgatás, a hivatalnokok serege és a katonaság!

Abból, hogy Magyarország a tartományokhoz képest is, aránytalan nagyságban fizeti az adót!

Abból, hogy Magyarországon az adó, egész súlyával a földbirtokra nehezkedik és 1-ször is a földmivelést nyomja agyon 2-or ezáltal az ipart, kereskedést! Tudni-való, hogy Magyarországon, ha a földmivelőnek nincs pénze: az iparnak és kereskedésnek is vége!

Abból ered továbbá a baj, hogy a nagy adó mellett is, a gabonának nincs ára!

Abból, hogy a potom-ár mellett is, a gabonának nincs illendő kelete!

Abból, hogy nincsenek olesó vasutaink, nincsenek víz-csatornáink, melyekkel szárazság idején megöntözhethetnénk földeinket, hogy termésünk legyen; a termést meg olesóért kiszállíthatnánk rajtuk a külföldre!

Abból, hogy nincs szabad kereskedésünk, nincsenek ledöntve a vám sorompók, hogy gabonáinkkal versenyezhetnénk a külföldi piacokon!

Abból, hogy nincs nemzeti bankunk, mely biztosíték mellett bankjegyeket nyomtatván, a pénzforgalom piaczat Magyarországon is megnyitná, s így a pénzfolyamot befelé terelné!

Abból, hogy nincs hitelünk! a mi ha lenne: annyit érne, mint a kész pénz!

Abból, hogy nincs pontos és gyors igazságszolgáltatásunk!

Abból, hogy nincsen elég nagy, elegendő gazdag hitel-intézetünk, ahol az ki megszorul, ha a biztosítékot kimutatni képes: olesón, biztosan és gyorsan pénzhez juthatna!

Abból, hogy 15 év óta nem volt olyan országgyűlésünk, mely mindezen bajokon segíthetett volna!

Abból, hogy 15 esztendeig tartó egyenetlenség volt a kormány és az ország, a hatalom és a nemzet között!

S miben találjuk mindezen bajok orvosságát? Kimondom egy szóval, kimondom himezés-hámozás nélkül: a fejedelem és a nemzet közötti békében! A becstületes kiegyenlítésben!

Ha az ember garádicsról garádicsra lép, — feljut a legfelső emeletbe! Ugy mi is okról okra lépve, imé eljutottunk a jövő országgyűlés legfontosabb, legszükségesebb és legfőbb feladatára: a fejedelem és a nemzet közötti becstületes kiegyenlítésre!

Ha a kiegyenlítés megtörténik: lesznek évenkénti országgyűléseink! Ha országgyűléseink lesznek: orvosolhatni is fognak bajaink!

A kiegyenlítést tehát kívánja jóllétünk, a haza és a népek érdeke!

E nélkül hiába minden.

Ha barátok nem lehetünk, ellenségek leszünk! — Ellenségek, ugyanazon egy hajóban! kik annyi év óta

mesterségesen arra törekszünk, hogy egymás alatt megfürjünk a hajót. És odáig jöttünk, hogy már mindnyájunknak állunkig ér a víz. És végtére is hova juthatnánk? Odáig, hogy elmerülnénk, közösen, mindnyájan! Odáig, hogy összecsapna fölöttünk a hullám! és lakmározának belövellünk a ragadozó halak. . . .

Hiszem az Istent! hogy ez nem fog megtörténni.

Im a Fölség összehívta az országgyűlést, és a Népek bizalommal csoportosúlnak! —

Elmondtam, hogy a becsületes kiegyenlítést tartom a jövő országgyűlés legelső és legfontosabb feladatának. Most el kell mondanom lehető röviden, hogy mit értek én a becsületes kiegyenlítés alatt?

Felelet: Olyat, mely törvényeinkben gyökerezik!

Olyat, mely megegyez Krisztus urunk szavaival, ki arra tanított, hogy: Adjuk meg a fölségnek a mi a fölségé, de adjuk meg a nemzetnek is, a mi a nemzeté.

A közös ügyek létezését elismerték az 1848-iki törvények, elismerte az 1861-iki országgyűlési felirat! A közös ügyek tehát ezen, s régítörvényeink, névszerint az 1723, és 179°/₁-i törvények alapján oldassanak meg. Hogy ezen törvények szellemével egyczöleg: a birodalom nagyhatalmi állása fennmaradjon, s Magyarország területi épsége, független önálló alkotmánya se veszélyeztessék!

Ennél kevesebbet adni nem lehet, de ennél többet adni nem szabad!

Ha kevesebbet adnánk, a kiegyenlítésből nem lenne semmi! Ha többet adnánk: az ország alkotmányát sértenék meg!

Ha kevesebbet adnánk, úgy járnánk, mint ama daczos fősvény; ki a más jogát is magának akarta, s utoljára a maga vagyont is elperelte. Ha többet adnánk, úgy tennék, mint ama tékozló, ki legbecsesebb erejét elfecsérelte, s legdrágább kincseit könnyelmű szívvél az ablakon szórta ki.

Ha kevesebbet adnánk, végkép tönkre jutnánk a vizálynak miatta! Ha többet adnánk, nem számolhatnánk be maradékainknak ama drága ereklyékkal, (hazánk független alkotmányával,) melyeket maradékaink számára megőrizni szent kötelességünk.

A törökök azt állítják, hogy a poklokon keresztül

egyetlenegy borotva-hid vezet a menyország kapujába. Annak élén kell végig-sétálni az üdvösséget ohajtó lelkeknek. De csak az igazak lelkei vándorolhatnak rajta keresztül; mert a hamissakat vagy jobbra vagy balra lerántja saját bűnök. — Iyen borotva-hidnak tartják sokan, és ilyennek tartom én is a közös ügyeket! Mert mint előbb mondtam, arról a makaes fűsvény is lefordul és agyonüti a kiegyenlítést; a könnyelmű tékozló is alábukik és agyonüti az alkotmányt! — Azonban ne féljenek tisztelt Polgártársaim, mert az igazság és méltányosságtól vezérelt hazafiság, tántoríthatlan lépésekkel megy rajta keresztül, hogy eljusson az ígéret földére! Ne féljenek tisztelt Polgártársaim, mert van hazánknek oly méltányos igaz és bölcs férfai; ki mint tűzoszlop világít Népe előtt; ki nemzetét egy hajszálnyi igasságon is át fogja vezetni — Deák Ferencz ez! kinek hivei közé számítom magamat a kiegyenlítésben. —

És most még a katonaság rendezéséről kell pár szót szólnom. — Némelyek azt vethetnék szememre, hogy a stemplik és a százalékok eltörlésével elszámítnám magam. Mert mivel pótolja az ország ama szükségét, melyet eddig a stempli meg a százalék fedezett? Felelet: jó gazdálkodással és takarékossgal! — Oda törekedjünk, hogy arra a költségre ne is legyen szükség! — A közigazgatás ileső berendezésén kívül, példának okáért, nagyon fontos dolognak tartom erre nézve a katonaság célszerű rendezését is, gazdálkodási alapon.

A szolgálati-időt tiz év helyett: három évre kívánom szabályoztatni! s még ezt is akként, hogy az illető egyén csak két évet töltsön rendes szolgálatban, a harmadik évet mint szabadságos otthon élvezhesse.

Katona mindig kell! De az ország főereje abban rejlik: ha békében minél kevesebb katonát kénytelen fizetni, és háboru esetére: minél több kész katonát bír előállítani! S ez a mód mind a két megkivántatáságnak eleget tenne! Tiz év alatt például, öt rendbelire kerülne a sor! Háboru esetére mind az öt rendbeli előállna: de békében az ország: csak egy rendbelit fizetne.

Más haszna is lenne ebből az országnak. Nem kellene békében annyi munkás kezét visszatartani a dologtól! Az apa nem igyekeznék fiát kiváltani. A fiu nem félne, hogy ott eltölti élete legszebb idejét. Két

év nem a világ! — Ha mesterséget tanult előbb, két év alatt azt el nem felejtí, — ha földes gazdának a fia két év alatt a munkátlanság vérévé nem válik! Két év nem a világ! s ekkor visszatérne, mint országot világot látott tapasztalt férfit: családjának öröme, hazájának büszkeségére!

Polgártársaim! elmondottam vezérelveimet: az ország ügyei rendezésére nézve! — Láthatják beszédemből hogy én a jövő országgyűlés főteendőinek tartom:

1-ör a becsületes kiegyenlítést! 2-or belügyeink rendezését, és az adó mérséklését! 3-or a népek vagyonosodását előmozdító intézkedéseket! Mert meggyőződésem, hogy amely nemzet vagyonos, amely nemzet gazdag: az a nemzet erős, az a nemzet hatalmas!

Egyszerűen akartam mindezt elmondani, hogy mindenki megértsen! És Polgártársaim feszült figyelmükből s lelkes tetszési nyilatkozataikból ítélve úgy látom, hogy ezéleomat értem.

És most elmondván politikai hitvallásomat, bevégezném már beszédemet is, ha egy körülmény nem kényszerítene, hogy pár szót ejtsek még egy oly tárgyról is, mely a várost pár nap óta izgalomban tartja: ez a tiszai társulat kérdése!

Makó városának lakossága már nagy idő óta, sértve érzi anyagi érdekeit: Makó városának a tiszai társulat irányában életbeléptetett viszonyai által! És pár nap előtt egy nyomtatott irás jelent meg, mely utalva, hogy a tiszai társulat elő sem fordul a jövő országgyűlésen, egyszersmind oda céloz, hogy így tehát a makói nép nem is várhat ebbeli sérelmére most orvoslást.

Igen tisztelem megyénk azon kitünő férfiát, kinek érdekében e nyomtatott irás megjelent; tisztelem őt mint hazafit, tisztelem mint Makó városa egyik követjelöltjét! Tisztelem ama 49 hazánkfiát is, kik amaz iratot szerkeztették, aláírták, kinyomatták! Sőt a nyomtatott irás többi részét teljes tisztelettel illetlen s érintetlen hagyván, nem hagyhatom szó nélkül azonban emez egy pontot, miután az én véleményem ama 49 aláíró nézetétől eltér, — még pedig: Makó város lakosai javára és vigasztalására.

A jövő országgyűlés 3 évig fog tartani! És miután ott, Erdély kívánatos csatlakozása után 446 követ fog ta-

nácskozni együtt, nagyon bajos azt előre megjövendőlni, erre vagy arra a tárgyra nézve, hogy nem kerül elő. Azt még egyik követ sem tudhatja előre, hogy mit fog előhozni a másik! — Aztán a jövő országgyűlésnek épen feladata leend: vasutak építése, csatornák ásatása, vizek szabályozása! S részemről nem képzelem, hogy ekkor egészen elmellőzhetnék a tiszai társulatot! — Ennyit kívántam általánosságban megjegyezni.

Mi magát a panaszos igazságtalanság orvoslását illeti, mert hiszen végreis ennek orvoslása a fő dolog, erre is van észrevételem:

A képviseleti országgyűlés nagy feladata az, hogy egyfelől törvényeket alkosson, másfelől igazságtalanságot az országban: orvoslás nélkül ne tűrjön. Épen ezért fenhagytá a jogot, hogy elébe községek, de még egyes személyek is petícióval járulhassanak. — Makó városának tehát, ha más uton nem remélhet orvoslást, fen áll a joga, hogy egy petíciót készítsen; azt az országgyűlésnek benyújtassa például saját követe által, aki e városhoz ugy is legközelebb áll, — s ekkor annyit egész bizonyossággal mondhatok, hogy mihelyt a kiegyenlítés sikerült mihelyt a felelős ministerek helyreállítottak: Makó városa mennyiben igazságos keresetét kimutatni képes, sérelmére orvoslást is nyerend!

Polgártársaim, fogadják mély köszönetemet nemes türelmükért, melylyel végighallgattak! — Ha bennem központosul bizodalom, készséggel ajánlom: szívemet lelkemet, minden örömet, egész tehetségemet hazánk és városunk jogai, érdekei védelmére, fölvirágoztatására!

Széles Magyarországon nincsen is város, melyet örömeztöbb képviselnék, mint szülőföldemet!

Itt születtem, itt nevelkedtem! Tanulmányaim fundamentumát az itteni iskoláknak köszönhetem. A mostani férfiak, egykori játszó-pajtásaim! Az öregek, megboldogult atyám barátjai voltak. — Makói hantok fedik az ő becsületes emberszerető szívét és hamvait! E hantok fedezzék egykoron az én poraimat is!

Vonzódom én ide halálom után, életemben is! Mint fiu atyjához, mint testvér testvéréhez, mint rokon rokonához, oly bizodalommal jöttem körükbe! — Egy hívásnak engedtem én, de eljöttem volna meghívás nélkül is!

Gondoltam: ha én vonzódok szülő-városomhoz, talán Makó jó népe is vonzódik saját városa fiához?

Gondoltam: követre lesz szükség! Hátha saját fiai közt fogná azt keresni?

Gondoltam: hátha belátják, hogy midőn ily fontos küldetéssel a város egyik fiát tiszteli meg, hogy ezáltal a város: tulajdonképen csak magát tiszteli meg? — —

És most egy kérésem van Önökhöz! Ha Isten ő szent Fölségének kegyelme és a makói nép bizodalma engem választanának, hogy az én vállaimra ruháznák e nagy megbizatást, hogy én nyerném el a diszes és terhes követi állást, akkor arra kérem Polgártársaimat, hogy ne gyujtsanak énnékem fáklyákat, s ne jöjjenek én előmbe vig muzsika-szóval.

Hagyjuk mi ezt a pompát másoknak!

Hagyjuk ezt akkorára, ha majd boldog lesz a haza!

Hagyjuk ezt akkorra, ha majd megérdemlem!

Midőn az országgyűlése bevégezi roppant feladatát. Ha majd nyugalom borul a szivekre. — Majd ha a boldogság kiül az arcokra. — És én visszatérek....

Még akkor is, ó higyjék el nekem, hogy a szemekben tükröződő örömmek sugára: kedvesebb lesz előttem, mint a fáklyavilág.

Ha az országgyűlés bevégezi feladatát, és én visszatérek.... Ha ekkor újra összegyűjtöm a népet, hogy számotadjak sáfárkodásomról.... És ekkor Makó város népe előmbelépve így kiáltana fel:

„Ez emberben nem csalatkoztunk!“

Edesebb lenne ez az én lelkemnek, mint a muzsika-szó!

Polgártársaim! ajánlom magamat bizodalomukba!

Éljen a haza! Éljen Makó városának lelkes lakossága!

Makón, 1865. novemberhó 5-én.

Dobsa Lajos s. k.

Tisztelt Választóim!

Fogadják Önök mély köszönetemet, kik politikai hitvallás-tételeimre oly számosan sereglettek volt össze, s kik másfél óráig tartó beszédemet, a nyakunkba hulló eső dacára, oly kitartó lelkesedéssel hallgatták végig!

A népgyűlés után Polgártársaim kebléből egy lelkes küldöttség jött lakásomra; melynek szónoka, miután meleg szavakban tolmácsolta Makó város lakosai ama bizodalalmát és tetszését, melyeket politikai hitvallásom tisztelt Polgártársaim szívében ébreszteni szerencsés volt, üdvözölt engem, mint hazánk nagy férfiának Deák Ferencnek „barátját!“ — s végül abbeli ohajtásukat fejezte ki: vajha jelen beszédem nyomtatásban is megjelene!

Erre adott válaszomban elmondám: hogy elveimmel Polgártársaim bizodalmának és tetszésének elnyerését, küzdelemteljes életem eddigi legszebb jutalmának tartom!

Elmondám, hogy miután: a fejedelem és a nemzet közötti igazságos és méltányos kiegyenlítésre törekszem, annyi millió hazafival együtt, én is Deák Ferenc nagy hazánkfia hívének vallhatom magamat! Azonban *Ő* oly magasan áll fölöttem, hogy odáig barátság föl nem ér, — és én hazánk nagy bölcsét, Deák Ferencet: csak tisztelettemmel érhetem utol!

Mi végre elveim kinyomatását illeti, elmondám: hogy ebbeli ohajtásuknak készséggel engedelmeskedem! —

Melynek bizonyosságául szolgáljon maga e kis füzetke, mint kijelentett ohajtásuk megtestesülése!

Igy nyujtom én e füzetet! És kérem Önöket: fogadják jó szívvvel.

Ha elnyerném Makó város követségét: e füzetke szolgáljon tetteim megítélésében *sinormértékül!*

Ha más érdemesebnél központosulna a többség bizalma: akkor e kis füzet szolgáljon *emlékül!* — És legyenek meggyőződve afelől, hogy itt kinyomatott elveimre szégyent sohsem hozok; mert bármi legyen a választás eredménye: hazám és nemzetem jólétét előmozdítani: lesz mindenkor szívem törekvése, éltém feladata!

Szegeden, 1865. november 10-én.

Dobsa Lajos s. k.

